

ARAŞTIRMA

Açık Erişim

RESEARCH

Open Access

Okul Yöneticileri ve Okul Psikolojik Danışmanları Perspektifinden Okul Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerinin İncelenmesi

The Investigation of the the School Counseling Services from the Perspective of School Counselor and Administrators

Abdolvahap Yorğun, Serdal Mert ve Güler Köksal

Öz. Bu araştırma kapsamında okul psikolojik danışmanlarının ve yöneticilerinin okullarda PDR hizmetlerinin yürütülmesine yönelik algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla okul psikolojik danışmanları (92 kişi) ve okul yöneticileri (54 kişi) ile odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiş; veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Görüşmeler görevli raportörlerin yazılı kayıtları ve ses kayıtları aracılığıyla raporlaştırılmıştır. Çalışma sonucunda, okullarda öğrencilere kazandırılması gereken en önemli becerilerin iletişim, öfke kontrolü, benlik saygısı, akran zorbalığı ile başa çıkma, duygu düzenleme, sorumluluk alma, problem ve çatışma çözme becerileri olduğu konusunda okul psikolojik danışmanlarının ve yöneticilerinin ortak görüşe sahip olduğu saptanmıştır. Ancak okul psikolojik danışmanlarının evrak-kayıt işleri, bireysel görüşmeler, görev dışı işler, zorunlu projeler ve krize müdahale çalışmalarının saatlerinin önemli bir kısmını aldığı ifade etmişlerdir. Okul yöneticileri ve okul psikolojik danışmanlarının okul PDR hizmetlerinin etkili olması için gerekli koşullarla ilgili ortak görüşlere sahip olduğu; okul yöneticilerini öğrencilerde geliştirilmesi gereken okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini olumlu sıfatlarla tanımladığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler. Okul psikolojik danışmanları, okul yöneticileri, PDR hizmetlerine yönelik algı

Abstract. The aim of this study is to clarify the perceptions of school counselors and administrators about the school counseling services. To do this, the focus group interviews were conducted with school counselors (N=92) and school administrators (N=54). The data derived from these groups were analyzed through the content analyse method. All sharings and disclosures were recorded audially and in written by note takers or recorders. The findings showed that both counselors and administators value Counseling services focusing on teaching of skills such as self esteem, anger management, communication, coping with bullying etc. on the other hand the counselor perceived the non-counseling, clerical tasks as an obstacle. The administrators attributed the positive terms to the Counseling services meaning that they have positive attitudes about Counseling and counselors and they described the position of the coueslors in the school through a metapfor as “the right hand of the school administrator”. In the other words although they have not a administrative position the counselors are seen as a leader in school system.

Keywords. School counselors, administrators, perception about Counseling services.

Adı Soyadı

Dr. Abdolvahap Yorğun (Bayraklı Rehberlik ve Araştırma Merkezi)
vahapyorgun@gmail.com

Adı Soyadı

Serdal Mert (Bayraklı Rehberlik ve Araştırma Merkezi)
serdalmert76@gmail.com

Adı Soyadı

Güler KÖKSAL (Bayraklı Rehberlik ve Araştırma Merkezi)
guler-koksal@hotmail.com

Geliş/Received: 30.05.2019
Düzeltilme/Revision: 10.12.2019
Kabul/Accepted: 15.12.2019

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği
Turkish Psychological Counseling and Guidance Association

Yorğun, Mert ve Köksal

GİRİŞ

Okul öncesinden yükseköğretime dek eğitim süreci, bir yandan öğrencilere gelişim dönemine ve amaca uygun bazı akademik kazanımları sağlarken, bir yandan da onların optimal düzeyde iyi oluşlarını ve etkili bir yaşam için gerekli olan becerileri kazanmasını hedeflemektedir. Okullar öğrencilerin ruh sağlığını destekleyen alanlar olmalıdır. Bu nedenle, eğitim kurumları bünyesinde öğrenci kişilik hizmetleri örgütlenmiş olup bir program dâhilinde yukarıda işlevine değinilen çeşitli beceriler öğrencilere sunulmaya çalışılmaktadır (Kepçeoğlu 1976; Tan, 1992). Bu beceriler, öfke kontrolü, duygu düzenleme, hayır deme, arkadaşlık kurma, plan yapma vb. becerilerden oluşur.

Okul psikolojik danışmanlığı hizmetlerinde, tüm paydaşların ortak bir anlayışla birlikte çalışması gerekir. Çalışmaların başarıya ulaşmasında her ne kadar öncelikli olarak okul psikolojik danışmanların etkililiği söz konusu olsa da okul yönetiminin, öğretmenlerin ve velilerin de önemli rol ve sorumlulukları bulunmaktadır. Profesyonel bir hizmet olan okul psikolojik danışmanlığının yürütülmesinde temel ilkelerden biri olan ve literatürde (Erkan, 2001; Kuzgun, 2011) “Rehberlik uygulamalarında birey ile yakından ilgili olan okul psikolojik danışmanları, yöneticiler, öğretmenler ve veliler gibi birçok kişinin anlayış ve işbirliği içinde olması gerekir.” şeklinde belirtilen düşünce, yürütülecek hizmetlerde işbirliği ve katılımın önemli olduğunu ortaya koymaktadır (Camadan ve Sezgin, 2012).

Okul psikolojik danışmanlığı hizmetlerinin sunulması tam bir sistemler bütünü olan okul ortamında pürüzsüz bir şekilde gerçekleşmemektedir. Öğretmen, öğrenci, ebeveyn ve idare sistemlerinin tutum, algı ve beklentileri ile okul psikolojik danışmanlarının tutumları ve özellikleri, bu hizmetlerin nasıl sunulacağını belirleyen ilgili yasa ve yönetmeliklerin yapısı ve niteliği, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin etkililiğini önemli ölçüde etkilemektedir. Örneğin, Kepçeoğlu (1976) 49 psikolojik danışman ile yaptığı çalışmada, fiziksel koşullar, rehberlik saatinin olmaması, rehberlik çalışmalarına karşı ilgisizlik ve görev tanımının belirsiz olması gibi hususları bu hizmetlerin sunulmasının önündeki engellerden bazıları olarak bulmuştur. Pişkin (1989) ise okul psikolojik danışmanlarının mesleki eğitimlerinin yetersiz oluşu, görev ve sorumluluklarını bilmemeleri, yönetici ve öğretmenlerin yeterli işbirliği

Okul Yöneticileri ve Okul Psikolojik Danışmanları

sergilememeleri ve öğrenci sayısının fazla oluşunu, bu hizmetlerin etkili bir şekilde sunulmasının önündeki engeller olarak bulmuştur.

Pişkin'in (1989) araştırmasının üzerinden 30 yıl sonra okul psikolojik danışmanlarının benzer sorunlar yaşadıklarını ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır. Öğrenci sayısının fazlalığı (Hamamcı, Murat ve Çoban, 2004), okul psikolojik danışmanı sayısının öğrenci mevcuduna göre yeterli olmaması (Güngör, 2010; Karataş ve Baltacı, 2013) rehber öğretmenler tarafından zorlayıcı faktörler olarak belirtilmiştir. Bununla bağlantılı olarak okul psikolojik danışmanı başına düşen öğrenci sayısı azaldıkça psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) hizmetlerinin, okulda öğretmenler, öğrenciler (Selen, 2008) ve okul psikolojik danışmanları açısından (Korkmaz, 2011) daha etkili olarak algılandığı ortaya çıkmıştır.

Okul psikolojik danışmanlarının görüşme için uygun mekan bulma, araç-gereç bulma (Hamamcı, Murat ve Çoban, 2004) ve fiziksel donanım ile ilgili yetersizlikler sebebiyle (Güngör, 2010) sorun yaşamaya devam ettiğini ortaya koyan araştırmalar mevcuttur.

Okul psikolojik danışmanlığı hizmetlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlayacak paydaşlar (okul yönetimi, öğretmenler ve veliler) arasında yeterli işbirliğinin olmaması, okul psikolojik danışmanlarının sıklıkla dile getirdiği bir sorun olarak, araştırmalarda dikkat çekmektedir (Dağlı, 2014; Dost ve Keklik, 2012; Hamamcı, Murat ve Çoban, 2004; Parmaksız ve Gök, 2018).

Okul psikolojik danışmanlığı hizmetlerinin yürütülmesinde yaşanan sorunlardan biri de hizmetlerin okuldaki paydaşlar tarafından farklı algılanması ve görev tanımındaki belirsizliktir. Örneğin; Karataş ve Baltacı (2013) çalışmalarında müdür, sınıf rehber öğretmeni ve öğrencilerin okul psikolojik danışmanlarından farklı olarak PDR hizmetlerini sorun çözücü, öğüt verici ve dert ortaklığı olarak tanımladığını bulmuştur. Okul psikolojik danışmanları, sorun çözme konusunda kendilerinden beklentilerin yüksek olması ve görev tanımındaki belirsizlik sebebiyle sorunlar yaşadıklarını ifade etmektedirler (Dost & Keklik, 2012; Güngör, 2010).

Her ne kadar okul psikolojik danışmanlığı servisleri ve il merkezleri ile büyük ilçelerin çoğunda çalışır halde bulunan rehberlik ve araştırma merkezleri (RAM) hesaba katıldığında, ciddi bir PDR hizmetleri örgütlenmesinden bahsedilebilse de bu hizmetlerin nasıl ve kim tarafından yürütüleceği konusunda ise ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Gerek PDR ve psikoloji dışındaki alanlardan mezun olan kişilerin okul

Yorğun, Mert ve Köksal

psikolojik danışmanlığı görevinin yürütüldüğü rehberlik öğretmenliği kadrosuna atanması ve gerekse son yıllarda ilgili yönetmeliklerde yapılan değişikliklerin, PDR hizmetlerinin etkililiğini ve çalışan motivasyonunu zedeleyebilmesi söz konusu olabilir.

Mesleki Yeterlik Kurumu, psikolojik danışman, okul psikolojik danışmanı ve kariyer psikolojik danışmanı mesleklerinin standartlarını kabul ederek yürürlüğe sokmuştur (Ulusal Meslek Standartlarına Dair Tebliğ, 2017). Bu olumlu gelişmeye karşın, 2017 yılında yayımlanan Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliğiyle birlikte, okul psikolojik danışmanlarının nöbet tutması ve psikolojik danışman ibaresinin kaldırılarak rehberlik personeli kavramının kullanılması gibi mesleğin temel ilkeleriyle çelişen uygulamalar da resmi olarak yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla bu inişli çıkışlı durumun, istikrarlı bir hale getirilerek okul psikolojik danışmanlığı hizmetlerinin etkili bir biçimde sunulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

PDR hizmetleri, bilginin çığ gibi arttığı ve geliştiği bir dünyada öğrencilerin ihtiyaç duyduğu kazanımların bilgi olmaktan ziyade birtakım kişisel beceriler haline geldiği bir dönemde hayati ve stratejik bir önem taşımaktadır. Sadece başarı ölçütünden yola çıkıldığında bile başarıya ulaşmanın bazı önkoşullarının olduğu açıktır. Bu önkoşullardan en önemlisi kişinin sahip olması gereken yaşam becerilerine ne derece sahip olduğudur. Bu durum gerek akademik, gerek mesleki ya da sosyal olsun her alandaki başarının olmazsa olmaz ölçütüdür. Sadece çok çalışmak yeterli olmamakla birlikte değişen dünyada empati, duygu okur yazarlığı, kendini ve çevresini tanıma, stres ve öfke yönetimi, kendini doğru ve etkili bir biçimde ifade etme, zaman yönetimi ve planlama, esnek ve eleştirel düşünebilme becerileri artık son derece kritik ve stratejik beceriler olarak karşımıza çıkmaktadır. Her türdeki başarının temelinde bu becerilere sahip oluş yatmaktadır. Örneğin, plan yapabilen ve zamanı yönetebilen, pozitif öğrenciler daha başarılı olabilmektedir. Duygu okuryazarlığı becerisine sahip olan kişi, daha etkili bir eş, anne ya da baba olabilmektedir. Bu becerilere sahip bir idareci daha etkili ve stratejik lider haline gelebilmektedir.

Söz konusu hizmetlerin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinin en önemli paydaşlarından olan okul yöneticileri ve okul psikolojik danışmanlarının yaşanan sorunlara ilişkin algılarının saptanmasının ortak bir PDR anlayışı geliştirilmesinin temel basamaklarından biri olacağı düşünülmektedir.

Okul Yöneticileri ve Okul Psikolojik Danışmanları

Tüm bu nedenlerden yola çıkarak bu çalışmada İzmir Bayraklı ilçesindeki resmi okullarda görev yapan okul psikolojik danışmanların ve müdür yardımcılarının PDR hizmetlerinin sunulması konusunda yaşanan sorunlara ilişkin algı ve beklentilerinin belirlenmesi amacıyla her iki hedef kitleyle odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerden elde edilen veriler sorunların tespiti, daha etkili PDR hizmetlerinin sunulması önündeki engellerin belirlenmesi ve çözüm yollarının geliştirilmesi amacıyla kullanılacaktır.

Problem

Bu araştırma kapsamında okul psikolojik danışmanlarının ve yöneticilerin okullarda PDR hizmetlerinin yürütülmesi esnasında yaşanan sorunlar, mevcut durum, beklenti ve görüşler ile bunlara yönelik algılarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca PDR hizmetlerinden beklentiler ve öğrenci, veli, öğretmen gibi sistemlerin bu hizmetlerle olan etkileşimlerinin nasıl olduğu da bu araştırma kapsamında cevap aranan konular olmuştur. Bu noktadan hareketle bu çalışma kapsamında yanıt aranan problemler şunlar olmuştur:

1. Okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini sunmada karşılaştığı engeller nelerdir?
2. Okul psikolojik danışmanlığı kapsamında en çok hangi becerilerin akzandırılmasına çalışılmaktadır?
3. Okul psikolojik danışmanlarının etkili hizmet üretmek için beklentileri nelerdir?
4. Okul yöneticilerinin okul psikolojik danışmanları ve PDR hizmetleri hakkındaki algısı nedir?
5. Okul yöneticileri, okul psikolojik danışmanlarından ne tür hizmetler ve tutumlar beklemektedirler?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu bölümde, geçerlik ve güvenilirlik, katılımcılar, araştırmacılar araştırmada kullanılan ölçme araçları, işlem yolu ve veri analiz teknikleri hakkında ayrıntılı bilgiler

Yorğun, Mert ve Köksal

sunulmuştur. Bu araştırmada nitel veriler kullanılmıştır. Araştırmanın yöntemi, odak grup görüşmesidir. Araştırma kapsamında, okullarda görev yapan psikolojik danışmanlar çalıştıkları okul kademesine göre (ilkokul, ortaokul ve lise) kategorize edildikten sonra 10 kişilik gruplara ayrılmışlardır. Her bir grup, Bayraklı Rehberlik ve Araştırma Merkezinde görev yapmakta olan bir psikolojik danışman tarafından modere edilmiştir. ayrıca, veri kaybının yaşanmaması ve verilerin nesnel bir biçimde toplanabilmesi için her masaya bir ses kayıt cihazı konmuş ve gönüllü olarak bu araştırmada yer almak isteyen bir üniversitenin PDR bölümü son sınıf öğrencilerinden birer kişi de gruplara raportör olarak görevlendirilmiştir. Raportörler, ses kayıt cihazına ek olarak paylaşımları yazılı olarak kayıt altına almışlardır. Böylece paylaşımlar hem yazılı hem de sesli olarak kayıt altına alınmıştır. Katılımcılara soru formunda yer alan sorular yöneltilerek turlama tekniğine dayalı olarak paylaşımlar alınmıştır. Bu yöntemle, bir soru hakkında tüm grup üyeleri görüşlerini belirttikten sonra diğer soruya geçilmiştir.

Yıldırım ve Şimşek (2006) nitel araştırmaların geçerlik ve güvenilirlik açısından nicel araştırmalardan farklılıklar gösterdiğini belirtmektedirler. Bununla birlikte nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenliği en üst düzeye çıkarmak için literatüre dayalı olarak birtakım stratejiler önermektedirler. Nitel araştırmalarda geçerlik dış ve iç geçerlik olmak üzere iki ayrı başlıkta incelenmektedir. Dış geçerliği sağlamaya yönelik stratejilerden bazılarının, araştırmacının kendi konumunu net olarak tarif etmesi, araştırmanın veri kaynağı konumunda olan kişilerin açık bir biçimde tanımlanması, veri toplama ve analiz yöntemlerinin detaylı olarak açıklanması olduğunu belirtmişlerdir. İç geçerliği sağlamaya yönelik stratejilerden bazılarının da elde edilen verilerin yorumlanmadan doğrudan sunulması ve yorumlama işleminin sonraya bırakılması, aynı araştırmaya birden fazla araştırmacının dâhil edilmesi, verilerin analiz edilmesi sürecine birden fazla araştırmacının dahil edilmesi olduğunu ifade etmişlerdir.

Yukarıda sunulan geçerlik ve güvenilirliği sağlama stratejilerinin bu araştırma sürecinde kullanıldığı söylenebilir. Öncelikle kullanılan görüşme formlarında hangi soruların nasıl bir ifadeyle yer alması gerektiği Ege Üniversitesi ile İstanbul Medipol Üniversitesi PDR bölümlerinde görev yapmakta olan iki akademisyenden alınan uzman kanısına göre şekillendirilmiştir. Öte yandan aynı soruların benzer gruplara farklı araştırmacılar (odak grup görüşmesi moderatörleri) tarafından sorularak elde edilen verilerin karşılaştırılması, araştırmacı etkisinin veya yanlılığının incelenmesine olanak tanımıştır. Araştırmanın veri kaynağı konumundaki bireyler, araştırmanın yapıldığı tarihte İzmir ili

Okul Yöneticileri ve Okul Psikolojik Danışmanları

Bayraklı ilçesinde yer alan resmi okullarda görev yapmakta olan okul psikolojik danışmanları ile müdür yardımcıları şeklinde açık bir biçimde tarif edilmiştir. dolayısıyla benzer bir araştırmanın aynı grupla başka bir araştırmacı tarafından tekrarlanması mümkün olup bu da araştırmanın güvenilirliği için bir kanıt olarak kullanılabilir. Son olarak verilerin sesli ve yazılı kayıtlar aracılığıyla toplanması ve içerik analizine tabi tutulması dış güvenilirliğe ilişkin bir diğer önlemdir.

İç geçerlik stratejileri olarak da elde edilen veriler yorumlanmaksızın tablolar halinde sunulmuş ve yorumlama işlemi sonraya bırakılmıştır. Analiz işlemleri, araştırmada yer alan tüm araştırmacılarla birlikte yapılmıştır.

Araştırma Grubu

Bu kısımda, araştırmaya katılan bireyler ve özelliklerine yer verilmiştir. Bu araştırmada, iki farklı araştırma grubu ile çalışılmıştır. Bu gruplara ait özellikler aşağıda sunulmuştur.

Birinci Araştırma Grubu. Birinci araştırma grubu, İzmir ili Bayraklı ilçesinde yer alan resmi okullarda görev yapmakta olan 92 okul psikolojik danışmanından oluşmuştur. Katılımcıların 66'sı kadın (% 72); 26'sı (% 28) erkektir. Aşağıda bu grubun çeşitli özellikleri hakkında bilgiler içeren tablolara yer verilmiştir.

Tablo-1 Birinci Araştırma Grubunda Yer Alan Bireylerin Çalıştığı Okul Kademesi, Yaş, Mezun Olduğu Bölüm, Eğitim Düzeyi ve Meslek Kıdemi Değişkenlerine Göre Dağılımı

Değişken		n	%
Çalıştığı okul kademesi	İlkokul	37	40
	Ortaokul	39	43
	Lise	16	17
Yaş	22-27	1	2
	28-33	16	17
	34-39	28	30
	40-45	30	33
	46-51	14	15
Mezun olduğu bölüm	52 ve üstü	3	3
	PDR ve Psikoloji	69	75

Yorğun, Mert ve Köksal

	Diğer alanlar	23	25
Eğitim düzeyi	Lisans	77	84
	Yükseklisans	15	16
	Doktora	0	0
Mesleki kıdemi	0-5 yıl	13	14
	6-10 yıl	20	22
	11-15 yıl	17	18
	16-20 yıl	20	22
	21 ve üstü	22	24
	Toplam	92	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya 92 okul psikolojik danışmanı katılmıştır. Katılımcıların 37’si (% 40) ilkokulda; 39’u (%43) ortaokulda ve 16’sı (% 17) liselerde görev yapmaktadır. Bu grupta yer alan katılımcıların 1’i (%2) 22-27; 16’sı 28-33 (%17); 28’i 34-39 (%30); 30’u 40-45 (%33); 16’sı 46-51(%15) ve 3’ü 52 ve üstü (%3) yaşındadır. Katılımcıların 69’u (%75) Psikolojik Danışma ve Rehberlik ile Psikoloji Bölümlerinden mezun olmuşken 23’ü (%25) diğer alanlardan mezun olmuştur. Eğitim düzeyi açısından incelendiğinde katılımcıların 77’sinin (%84) lisans; 15’inin (%16) yüksek lisans düzeyinde eğitim aldığı görülmektedir. Son olarak katılımcıların 13’ü (%14) 0-5 yıl; 20’si (%22) 6-10 yıl; 17’si (%18) 11-15 yıl; 20’si (%22) 16-20 yıl ve 22’si (% 24) 21 ve üstü yıl çalışma kıdemine sahiptir.

İkinci Araştırma Grubu. Araştırmanın ikinci araştırma grubunu İzmir ili Bayraklı ilçesinde yer alan resmi okullarda görev yapmakta olan 54 müdür yardımcısı oluşturmuştur. Okul müdürleri yerine müdür yardımcılarının seçilmiş olmasının gerekçeleri, okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin fiili olarak müdür yardımcılarının sorumluluğunda yürütülmesi, olası problemlerde okul müdüründen önce müdür yardımcısının duruma müdahale etmesi ve bu nedenlerle okul psikolojik danışmanları, öğretmenler, öğrenciler ve velilerle müdür yardımcılarının daha çok etkileşimde bulunmalarıdır. Katılımcıların 66’sı kadın (% 72); 26’sı (% 28) erkektir. Aşağıda bu grubun çeşitli özellikleri hakkında bilgiler içeren tablolara yer verilmiştir.

Okul Yöneticileri ve Okul Psikolojik Danışmanları

Tablo 2 İkinci Araştırma Grubunda Yer Alan Bireylerin Çalıştığı Okul Kademesi, Yaş, Eğitim Düzeyi, Meslek ve Yöneticilik Kıdemi Değişkenlerine Göre Dağılımı

Değişken		n	%
Çalıştığı okul kademesi	İlkokul	21	39
	Ortaokul	27	50
	Lise	6	11
Yaş	22-27	0	0
	28-33	11	20
	34-39	19	35
	40-45	12	22
	46-51	9	17
	52 ve üstü	3	6
	Eğitim düzeyi	Lisans	45
Yüksek lisans		9	17
Doktora		0	0
Mesleki kıdemi	0-5 yıl	3	6
	6-10 yıl	7	13
	11-15 yıl	18	33
	16-20 yıl	13	24
	21 ve üstü	13	24
Yöneticilik kıdemi	0-5 yıl	36	67
	6-10 yıl	6	11
	11-15 yıl	4	7
	16-20 yıl	3	6
	21 ve üstü	5	9

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak dokuz sorudan oluşan okul psikolojik danışmanı görüşme formu ile altı sorudan oluşan müdür yardımcısı görüşme formu kullanılmıştır. Formlarda yer alan sorular hazırlanırken Bayraklı ilçesinde çalışan okul

Yorğun, Mert ve Köksal

psikolojik danışmanlarının değişik zamanlarda yapılan resmi ve resmi olmayan toplantılarda ifade ettikleri sorun alanları, mesleki gelişmeler ve yasal düzenlemeler baz alınmıştır. Hazırlanan formlar, biri devlet üniversitesinin diğeri de bir vakıf üniversitesinin psikolojik danışman ve rehberlik bölümünde görev yapan iki öğretim üyesinin değerlendirmesine sunulmuştur. Alınan geribildirimler ve öneriler ışığında sorulardan bazıları çıkarılmış, yeni sorular eklenmiş ve kimi sorularda da düzeltmeler yapılmıştır. Bazı demografik bilgileri elde etmek amacıyla da bir kişisel bilgi formu oluşturulmuş ve bu formun görüşmeler başlamadan önce katılımcılar tarafından doldurulması sağlanmıştır.

İşlem

Araştırmaya katılan okul psikolojik danışman ve okul yöneticilerine çalıştıkları okullarda sunulan PDR hizmetlerinin nitelikleri, bu hizmetlerden beklentileri ve yaşanan sorunlar hakkında bilgi almak amacıyla görüşmeler yapılmış ve görüşme kayıtları deşifre edilerek nitel analizler yapılmıştır. Görüşmeler, belediyeye ait bir salonda gerçekleştirilmiştir. Sağlıklı bir görüşme ortamının sağlanması için masaların birbirinden etkilenmeyecek bir mesafede olması, salona giriş çıkışların kontrol edilmesi, katılımcıların ihtiyaç duyabilecekleri materyalin önceden masalara konması gibi gerekli tüm fiziksel tedbirler alınmıştır. Her bir katılımcı, çalıştığı okul kademesine göre on kişilik gruplardan birine yerleştirilmiştir. Her bir grubun moderatörlüğünü Bayraklı Rehberlik ve Araştırma Merkezi PDR bölümünde çalışan birer psikolojik danışman üstlenmiştir. Katılımcılar önceden atandıkları grubun bulunduğu masaya yerleştirildikten sonra moderatör tarafından çalışmanın amacı, süreç, katılımcılardan beklentiler, moderatörün rolü gibi hususları içeren yönerge okunmuştur. Ses kayıt cihazının amacı belirtilerek tüm katılımcılardan sözel onay alındıktan sonra turlama tekniği ile her bir katılımcının sorulara verdiği yanıtlar alınmıştır.

Görüşmelerde kayıt tutmak ve katılımcıları ait oldukları gruba ve masaya yerleştirmek gibi konularda yardımcı olmak üzere Ege Üniversitesi PDR bölümü 3 ve 4. Sınıf öğrencilerinden oluşan 7 kişilik bir gönüllü grubu belirlenmiştir. Bu gruptaki öğrencilerle Bayraklı RAM'da düzenlenen toplantıda araştırma hakkında bir eğitim verilmiş ve kendilerinden nelerin beklendiği somut ve net olarak kendilerine bildirilmiştir. Böylece her bir grupta moderatörün yanı sıra bir adet de yazmanın olması sağlanmıştır. Ayrıca her grupta paylaşımların ses kayıt cihazlarına kaydedilmesi kararlaştırılmıştır.

Okul Yöneticileri ve Okul Psikolojik Danışmanları

Okul psikolojik danışmanlarına “Okul genelinde öğrencilerin yaşam becerileri konusunda hangi yeterlikleri kazanmalarının önemli olduğunu düşünüyorsunuz?”, “Okulda en çok zamanınızı alan işler nelerdir?”, “Kademelere ya da sınıf düzeylerine göre kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki gelişim alanlarında yürüttüğünüz çalışmalarda bir yoğunlaşma ya da farklılaşma oluyor mu? Oluyorsa açıklayabilir misiniz?”, “Okul psikolojik danışmanlığı kapsamında gerçekleştirdiğiniz çalışmaları nerede ve hangi saatlerde gerçekleştiriyorsunuz?” gibi sorular yöneltilmiştir.

Okul yöneticilerine “Sizce ideal bir PDR Servisinde hangi çalışmalar yürütülmelidir?”, “PDR Servisinde yıllar içerisinde yürütülen çalışmaların başarılı olması sonucunda sizce bir okulda nasıl bir iklim oluşur?”, “Okul genelindeki öğrencilerin yaşam becerileri konusunda hangi yeterlikleri kazanmalarının önemli olduğunu düşünüyorsunuz?”, “Sizce okul yönetiminin okul PDR hizmetlerinin kaliteli bir şekilde yürütülmesindeki en önemli rolü nedir?” gibi sorular yöneltilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin analize hazır hale getirilmesi sürecinde öncelikle ses kayıtlarının deşifre işlemleri yapılmıştır. Ardından deşifreler ile görüşmeler esnasında yazmanların tuttukları kayıtlar karşılaştırılmış ve eksik kalan ya da anlaşılmayan kısımlar tamamlanarak metinler oluşturulmuştur. Oluşturulan bu metinler araştırma koordinatörü tarafından okunmuş ve her sorunun yanıtı niteliği taşıyan sözcük ya da sözcük grupları (anamlı veri birimleri (Yıldırım ve Şimşek, 2006)) işaretlenmiştir. İşaretlenen tüm sözcük ya da sözcük grupları MS Excel programı aracılığıyla üst üste satırlar şeklinde yazılmıştır. Nihai analizler bu metin dosyaları üzerinden yapılmıştır. Verilerin analizi iki boyutlu bir yaklaşım ile gerçekleştirilmiştir. 1. Boyutta her bir soruya en sık verilen yanıtların saptanması amacıyla frekans analizi ya da sayısal analiz yapılmıştır. İkinci boyutta ise elde edilen sözcük ya da sözcük gruplarının anlamsal olarak ne gibi temalar etrafında bir araya gelebileceği tespit edilmiş yani ortak anlam temaları belirlenmiştir. Dolayısıyla nitel veri analizinde tümevarım yönteminin kullanıldığı söylenebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

BULGULAR

Bu bölümde okul psikolojik danışmanları ve müdür yardımcılarının gözünden okullarda PDR hizmetlerinin sunulmasıyla ilgili yaşanan sorunlar, engeller ve bu grupların PDR hizmetleri ile ilgili algı ve beklentilerinin neler olduğu hakkında elde

Yorğun, Mert ve Köksal

edilen bulgulara yer verilecektir. İlk olarak veri analizinin birinci boyutunda elde edilen bulgular sunulmuştur. İkinci kısımda ikinci boyut yani anlam temaları sunulmuştur.

Tablo 3. Okul Psikolojik Danışmanlarıyla Yapılan Odak Grup Görüşmelerine İlişkin Nitel Analiz Sonuçları

Sorular	Yanıtlar	Frekans
	İletişim becerileri	27
Okul genelinde öğrencilerin yaşam becerileri konusunda hangi yeterlikleri kazanmalarının önemli olduğunu düşünüyorsunuz?	Duygu eğitimi	19
	Problem çözme	17
	Öfke kontrolü	16
	Zorbalıkla mücadele etme	10
	Çatışma çözme	10
Okulda en çok zamanınızı alan işler nelerdir?	Evrak işleri	29
	Bireysel görüşmeler	21
	PDR Dışı Projeler	21
	Şiddet/Çatışma olayları	14
	Toplantılar	8
	Veli görüşmeleri	7
	Planlamalar	7
	Görev dışı verilen işler	5
Anket sonuçlarını değerlendirme	5	
Kademelere ya da sınıf düzeylerine göre kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki gelişim alanlarında yürüttüğünüz çalışmalarda bir yoğunlaşma ya da farklılaşma oluyor mu? Oluyorsa açıklayabilir misiniz?	5. sınıfta okula ve çevreye uyum	17
	Okulöncesi ve 1. sınıflarda okula uyum vb.	15
	8. sınıflarda kaygı	9
	8. sınıfta mesleki rehberlik	8
	11 ve 12. sınıfta üniversite tanıtımı	8
8.sınıf sınava hazırlık	7	

Okul Yöneticileri ve Okul Psikolojik Danışmanları

	4. sınıflarda mesleki rehberlik	6
	PDR servisi	38
	Konferans/toplantı salonu	19
Okul psikolojik danışma hizmetleri kapsamında gerçekleştirdiğiniz çalışmaları nerede ve hangi saatlerde gerçekleştiriyorsunuz?	Sınıf	18
	Ders saatlerinde	11
	Rehberlik dersi olmalı	10
	Ders almak zor	7
	Velilerle çocukları okula bırakıp okuldan aldıkları saatlerde	7
	Yürütmüyorum	34
	Müzik terapisi (duyguları öğrenme amaçlı)	2
	Ekolojik çalışmalar yapıldı	1
Okul psikolojik danışmanlığı alanında özgün denilebilecek nitelikte bir çalışma yürütüyor musunuz? Yürütüyorsanız, açıklar mısınız?	Öğretmen motivasyonuna yönelik sanatla terapi çalışması	1
	Oyun nasıl oynanır ve nasıl kurulur konulu oyun atölyesi	1
	Benzer soruna sahip çocukların velileri ile toplantı yapmak	1
	1-2. sınıflarda çocuk kitaplarını kullanarak çalışmalar yapmak	1
	İyilik dedektifi (iyilik yapma davranışını kazandırmak)	1
	Toplumsal cinsiyet eşitliği panosu	1
	Velilerle sınav kaygısı (kaygı veliden bulaşır)	1
Okul psikolojik danışmanlığı programı çerçevesinde yürüttüğünüz çalışmaların değerlendirilmesi amacıyla, program değerlendirme çalışmaları yapıyor musunuz? Yapıyorsanız, bu çalışmalarda veliler, öğretmenler, öğrenciler vb. ne gibi görüşler belirtiyor	Veli ve öğrencilerden sözel bildirim alınıyor	16
	Yapmıyorum	12
	RİBA'ya dayalı planlar yapılıyor	7
	Kurul toplantılarındaki değerlendirmeler	7
	Öntest-sontest	4

Yorğun, Mert ve Köksal

		RİBA güvenilir değil	4
		İdare PDR işlevini doğru anlamalı; sihirli değnek yok	20
		İdare ile işbirliği yapılmalı	11
Çalışmalarınızın etkiliğinin hususunda ne paydaşlarınızdan bekliyorsunuz?		Veli katılımı yüksek olmalı	10
		Öğretmenlerle işbirliği	10
		Fiziksel koşullar sağlanmalı	8
		Üniversite-okul işbirliği	4
		Sistemler arasında tampon görevi görmek çok uğraştırıcı	4
		Nöbetlerin kaldırılması	4
		Nöbet tutma	25
		Görev tanımı net değil	16
Okul psikolojik danışmanlığı hizmetlerini yürütürken sizi engelleyen faktörler nelerdir?		Veli-öğretmen-öğrenci-idare işbirliğinin yetersiz olması	16
		Evrak yükünün fazla olması	15
		İlçe MEM'den gelen projeler	13
		Veli ve idarecilerin acil çözüm beklentisi/yüksek beklentiler	12
		Ani gelişen olaylardan dolayı zaman yönetiminde sorun yaşamak	11
		Fiziki koşullar yetersiz	8
		Öğrenci sayısı fazla	7
		Veli katılımının düşük olması	4
		Boş dersleri doldurma görevi/joker algısı	4
		Psikolojik danışman sayısı az	4
		Öğretmenlerin tükenmişlik ve umutsuzluklarından ötürü PDR'yi angarya olarak görmesi	4
Müdür ve/veya müdür yardımcısı yetkileri size verilmiş		Okul çalışmalarında PDR servisinin görüşlerini alırdım	12
		İşbirliği yapardım	11

Okul Yöneticileri ve Okul Psikolojik Danışmanları

olsaydı, psikolojik danışmanlık program yönetiminin daha başarılı olması için neler yaptığımız?	Fiziki koşulları düzenledim	11
	PDR ilkelerini bilirdim	8
	PDR servisine destek verirdim	8
	Nöbet görevi vermezdim	7
	Gereksiz işler/resmi yazışma işlerini vermezdim	6
	PDR servisi ile sık sık toplantılar düzenlerdim	6
	PDR servisinin sınırlarını belirlerdim	4
	Sınıf öğretmenini işbirliğine açık kişilerden seçerdim	4
	Etkinliklerin uygulanmasını sağlardım	4

Tablo 3. incelendiğinde okul psikolojik danışmanlarının öğrencilerin iletişim becerileri ile duygu eğitimini kazanmalarını önemli buldukları; okulda en çok zamanlarını alan işlerin ise “evrak işleri”, “alanla ilgili olmayan proje görevleri”, “bireysel öğrenci ve veli görüşmeleri” olduğu; 1 ve 5. Sınıflarda okula uyum ile son sınıflarda sınav kaygısı ve mesleki rehberliğin ön plana çıktığı; PDR hizmetlerini en sık PDR servisi, toplantı salonları ve sınıflarda yaptıkları; katılımcıların büyük çoğunluğunun özgün denebilecek bir çalışma yürütmediği; program değerlendirme ile ilgili olarak katılımcıların çoğunluğunun öğrenci ve velilerden sözel geribildirimlerle değerlendirme yaptığı veya hiç yapmadığı; PDR hizmetlerinin etkililiğinin artması için okul idarecilerinin Okul PDR hizmetlerinin işlevini doğru anlaması ve idare, öğretmen ve velilerle işbirliğinin yapmaları gerektiği; okul PDR hizmetlerinin önündeki engeller olarak nöbet görevi verilmesi, öğretmen-idareci-veli işbirliğinin yetersiz olması, görev tanımının net olmaması gibi hususları belirttikleri; PDR hizmetlerinin daha başarılı olması için okul idarecilerinden beklentilerin PDR servisinin görüşlerini almak, işbirliği yapmak ve fiziksel koşulları düzeltmek olduğu anlaşılmıştır.

Okul Psikolojik Danışmanlarından Elde Edilen Nitel Verilerin Tematik Analizi

Bu kısımda okul psikolojik danışmanları ile gerçekleştirilen odak grup görüşmeleri sırasında katılımcılara yöneltilen sorulara verilen cevapların benzer anlam temelinde ayrıldıkları kategoriler (temalar) sunulmuştur. Temalar oluşturulurken PDR hizmetlerinin nitelikleri göz önünde bulundurulmuştur. Aşağıda her bir soruya verilen yanıtlar listelenmiştir.

Yorğun, Mert ve Köksal

1. Soru: Sosyal beceriler, analiz-planlama-problem çözme becerileri, öz bakım becerileri, duygu okur yazarlığı
2. Soru: Evrak ve raporlama, PDR hizmetleri dışındaki iş ve görevler, özel eğitim hizmetleri ile ilgili çalışmalar, bireysel görüşmeler, nöbet tutma ve şiddet vakaları
3. Soru: Her kademenin ilk sınıfında uyum sorunları, son sınıflarda kaygı ve mesleki rehberlik, alt sınıflarda kişisel sosyal rehberlik çalışmaları; üst sınıflarda ise eğitsel-mesleki rehberlik çalışmaları ön plana çıkıyor.
4. Soru: PDR servisi, toplantı-konferans salonu, sınıflar, ders saatini PDR etkinlikleri için almak sorunlara yol açıyor
5. Soru: yürütmüyorum, psikolojik danışmanın mesleki yeterliğine göre yaptığı çalışmalar var
6. Soru: program değerlendirme çalışması yapılmıyor, sözel geribildirimler değerlendirme amaçlı kullanılıyor, Riba anketleri uygulanıyor, kurul toplantılarında üyelerin söyledikleri değerlendirme amaçlı kullanılıyor
7. Soru: İdare, PDR hizmetlerinin işleyişini ve ilkelerini doğru anlamalı, idare ve öğretmen ile işbirliği içinde olunmalı, veli katılımı sağlanmalı ve fiziksel koşullar iyileştirilmeli
8. Soru: Yetersiz işbirliği, görev tanımındaki belirsizlik
9. soru: İşbirliği yapardım, fiziksel ve psikolojik açıdan desteklemek.

Tablo 3.1. Müdür Yardımcılarıyla Yapılan Odak Grup Görüşmelerine İlişkin Nitel Analiz Sonuçları

Sorular	Yanıtlar	Frekans
Sizce ideal bir PDR servisinde hangi çalışmalar yürütülmelidir?	Öğrenci ve velileri tanımaya yönelik çalışmalar	14
	Veli seminerleri düzenlemek	12
	Okul yönetimi ile işbirliği içinde olmalı ve ortak karar almak	7
	Öğrenci ve ailelerle güçlü bir iletişim içinde olması	6

Okul Yöneticileri ve Okul Psikolojik Danışmanları

	Eğitim öğretimin devam ettiği tüm saatlerde okulda bulunması	5
	Öğretmenlerle güçlü bir iletişim içinde olması	4
	Okulda huzur ve başarı ve mutluluk hakim olur	11
PDR servisinde yıllar içerisinde yürütülen çalışmaların başarılı olması sonucunda sizce bir okulda nasıl bir iklim oluşur?	Disiplin problemi/davranış bozuklukları azalır	8
	İç çatışmalar azalır	6
	Öğrenciler okulda mutlu ve umutlu olur	6
	Okulda güven ortamı oluşur	4
	Empati	10
	Özgüven sahibi olma	8
	İletişim becerileri	7
Okul genelindeki öğrencilerin yaşam becerileri konusunda hangi yeterlilikleri kazanmalarının önemli olduğunu düşünüyorsunuz?	Kendini tanıma (güçlü-güçsüz yönleri)	6
	Problem çözme	5
	Farklı kültürlere saygı	4
	Gerçekçi değerlendirme	4
	Sorumluluk alma becerileri	4
	Güçlü bir iletişim ve işbirliği	26
Sizce okul yönetiminin okul psikolojik danışma hizmetlerinin kaliteli bir şekilde yürütülmesindeki en önemli rolü nedir?	Gerekli ortam ve materyali sağlamak	12
	PDR servisini desteklemek ve motive etmek	9
	PDR servisine güven vermek	6
	Öğretmen-PDR arasında köprü olmak	4
	Objektif olmamaları	12
İdarecilik hayatınızda birlikte çalıştığınız okul psikolojik danışmanlarıyla çatışma yaşadığınız konu ya da konular nelerdir?	Mesai saatini kötüye kullanmaları	8
	Öğrenci odaklı çalışıyor	5
	Çıkış saatlerinde hemen okuldan ayrılıyor	3

Tablo 3.1 incelendiğinde müdür yardımcılarının “Sizce ideal bir PDR Servisinde hangi çalışmalar yürütülmelidir?” sorusuna en sık verdikleri yanıtların “öğrenci ve velileri tanımaya yönelik çalışmalar”, “öğretmenlerle güçlü bir iletişim içinde olması”, “okul

Yorğun, Mert ve Köksal

yönetimi ile işbirliği içinde olmalı ve ortak karar almak”, “eğitim öğretimin devam ettiği tüm saatlerde okulda bulunması”, “öğrenci ve ailelerle güçlü bir iletişim içinde olması” ve “veli seminerleri düzenlemek” olduğu görülmektedir.

Katılımcıların “PDR Servisinde yıllar içerisinde yürütülen çalışmaların başarılı olması sonucunda sizce bir okulda nasıl bir iklim oluşur?” sorusuna en sık verdikleri yanıtların şunlar olduğu görülmektedir: “disiplin problemi/davranış bozuklukları azalır”, “iç çatışmalar azalır”, “okulda huzur ve başarı ve mutluluk hâkim olur”, “öğrenciler okulda mutlu ve umutlu olur”, “eğitimin kalitesi artar”, “okulda güven ortamı oluşur” ve “öğrenci-öğretmen ve veli arasındaki iletişim problemleri azalır”.

Okul genelindeki öğrencilerin yaşam becerileri konusunda hangi yeterlilikleri kazanmalarının önemli olduğunu düşünüyorsunuz? sorusuna ise katılımcılar tarafından en sık olarak “kendini tanıma (güçlü-güçsüz yönleri)”, “problem çözme”, “gerçekçi değerlendirme”, “özgüven sahibi olma”, “farklı kültürlerle saygı”, “iletişim becerileri” ve “sorumluluk alma becerileri” yanıtlarını verdiği görülmektedir.

Katılımcıların “Sizce okul yönetiminin okul psikolojik danışma hizmetlerinin kaliteli bir şekilde yürütülmesindeki en önemli rolü nedir?” sorusuna en sık “PDR Servisine güven vermek”, “güçlü bir iletişim ve işbirliği”, “PDR Servisini desteklemek ve motive etmek”, “öğretmen-PDR arasında köprü olmak” ve “gerekli ortam ve materyali sağlamak” yanıtlarını verdiği görülmektedir.

İdarecilik hayatınızda birlikte çalıştığınız okul psikolojik danışmanlarıyla çatışma yaşadığınız konu ya da konular nelerdir?” sorusuna en sık “objektif olmamaları”, “mesai saatini kötüye kullanmaları”, “disiplin konusunda taviz vermeleri”, “çıkış saatlerinde hemen okuldan ayrılıyor” ve “öğrenci odaklı çalışıyor” yanıtını verdikleri görülmektedir.

Okulunuzda yürütülen PDR hizmetlerini tanımlayacak bir sıfat kullanacak olsaydınız bu sıfat ne olurdu? Sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde 7 olumsuz, 34 olumlu ve 1 adet nötr içerikli sıfat kelimesi kullanıldığı saptanmıştır.

Müdür Yardımcılarından Elde Edilen Nitel Verilerin Tematik Analizi

Okul Yöneticileri ve Okul Psikolojik Danışmanları

Bu kısımda müdür yardımcıları ile gerçekleştirilen odak grup görüşmeleri sırasında katılımcılara yöneltilen sorulara verilen cevapların benzer anlam temelinde ayrıldıkları kategoriler (temalar) sunulmuştur.

1. Soru: Öğrenci ve aileyi tanıma hizmetleri, rehberlik hizmeti sunma, paydaşlarla işbirliği kurma ve ulaşılabilir ve etkili olma.
2. Soru: Huzurlu, pozitif ve verimli olur, şiddet ve zorbalık azalır, başarı artar
3. Soru: Sosyal beceriler, kişisel gelişim becerileri, rasyonel düşünme becerileri
4. Soru: Mekan ve materyal desteği sunması, adil davranması, çalışanları motive etmesi, işbirliği geliştirmesi
5. Soru: Öğrenci yanlısı tutum sergilemeleri, isteği dışında verilen işler, mesai saatleri, ve yetersiz işbirliği
6. Soru: Umut aşılaman, iletişime açık, pozitif, sistemin temel yürütücüsü, krize müdahale eden

TARTIŞMA

Okul Psikolojik Danışmanlarıyla Yapılan Görüşmelere İlişkin Sonuçların Tartışılması

Okul psikolojik danışmanlarıyla yapılan görüşmelerde elde edilen bulgulardan hareketle, okullarda öğrencilere kazandırılması gereken en önemli becerilerin iletişim, öfke kontrolü, benlik saygısı, akran zorbalığı ile başa çıkma, duygu düzenleme, sorumluluk alma ve problem ve çatışma çözme becerileri olduğu saptanmıştır. Bu bulgular, amaçlarından biri öğrencilere yaşam becerilerini kazandırmak olan kapsamlı gelişimsel okul rehberlik modelinin amaçları ile tutarlıdır (Gysbers ve Henderson, 1994; Myrick, 1997, Nazlı, 2003; Owen ve Owen, 2008). Örneğin, Gysbers ve Henderson (1994) kapsamlı gelişimsel okul rehberlik programının ana hedefinin öğrencilere yeterlik kazandırmak olduğunu belirtmektedir. Bu yeterlikler, öz denetim, planlama, karar verme ve gelişimi ve uyumu kolaylaştırıcı bir rol oynayan diğer yaşam becerileridir. Benzer şekilde okul psikolojik danışmanlığı, öğrencilerin akademik başarıya ulaşmaları ve öğrenmeye karşı pozitif tutumlar geliştirmeleri ve bunlar için de planlama ve karar verme becerilerine sahip olmalarını sağlayan etkinliklerden oluşur (ASCA, 2004, Özyürek, 2012).

Yorğun, Mert ve Köksal

Okul psikolojik danışmanları en çok zaman alıcı işler olarak evrak-kayıt işleri, bireysel görüşmeler, görev dışı işler, zorunlu projeler ve krize müdahale çalışmalarını gördükleri tespit edilmiştir. Benzer şekilde Partin (1993), Hatipoğlu (2010) ve Owen & Owen (2008) de okul psikolojik danışmanlarının bu işleri en fazla zaman kaybına yol açan işler olduğunu belirttiğini bulgulamıştır. Hatipoğlu (2010), ilköğretim ve ortaöğretim okullarında en fazla bireysel psikolojik danışma, krize yönelik psikolojik danışma ve grupla psikolojik danışma yapıldığını saptamıştır. Her iki kademedeki en fazla çalışılan alanın eğitsel gelişim alanı olduğu saptanmıştır. Bu bulguyu, Dağlı (2014) de yaptığı araştırmasının sonucunda desteklemiştir.

PDR hizmetlerinin sunulduğu mekân ve zamanlar olarak, katılımcılar PDR servisi, sınıflar, konferans salonu ve okul bahçesini işaret etmişlerdir. Bu konuya ilgili olarak ön plana çıkan sonuçlardan biri etkinlik uygulamak için bir rehberlik ders saatinin bulunması gerekliliği, diğeri de okul psikolojik danışmanlarının nöbet uygulamasının olumsuzluklarını, bu görevi sosyal gözlem yapma amaçlı olarak kullanarak aşmaya çalıştıklarıdır. Hamamcı, Murat ve Çoban (2004), okul psikolojik danışmanlarının görüşme için uygun mekan sağlanması gibi konularda zorluk yaşadıklarını saptamışlardır. Parmaksız ve Gök (2018), okul psikolojik danışmanlarının psikoeğitim çalışmaları için uygun çalışma ortamının bulunmamasını sorun olarak belirttiklerini saptamıştır.

Okul psikolojik danışmanların program ve etkinlik değerlendirmeleri konusunda düzenli bir ölçme ve değerlendirme sistemini kullanmadıkları veya kullanamadıkları görülmektedir. Resmi olmayan ve kayıt dışı kalan değerlendirmeler, yapılan faaliyetlerin etkililiğini görünmez kılabılır. Dağlı (2014), okul psikolojik danışmanlarının kendi mesleklerine yönelik algılamalarını incelediği çalışmasında, araştırma bulgularımızla benzer olarak bireyi tanıma ile araştırma ve değerlendirme çalışmalarına çok fazla vakit ayıramadıklarını ifade etmiştir.

Paydaşlardan beklentiler konusunda okul psikolojik danışmanları, yöneticilerin PDR hizmetlerinin ilkeleri ve işlevini gerçekçi biçimde değerlendirmelerini talep etmektedirler. Diğeri bir ifadeyle davranış değişikliğinin zaman alan bir süreç olduğunun farkında olmalarını istemektedirler. Fiziksel koşulların sağlanması, işbirliğinin yapılması, veli katılımının yüksek olması diğeri talepler arasındadır. Etkili bir sınıf yönetimi ve etkili öğretmenlik becerileri ile çözülebilecek problemlerin PDR servisine gerek duyulmadan çözülebilmesi için de öğretmenlerin pedagojik bir

Okul Yöneticileri ve Okul Psikolojik Danışmanları

yaklaşımına sahip olması, talep edilen bir diğer konudur. Nöbet uygulamasının kaldırılması, mesleki ilke ve uygulamalar açısından tüm katılımcıların ortak görüşüdür. İşbirliğinin eksik olmasının bir sonucu olarak okul psikolojik danışmanları çoğu zaman kendilerini öğrenci, veli, öğretmen ve idare sistemleri arasında bir tampon bölge olarak işlev görmelerine yol açmaktadır. Okul psikolojik danışmanlarının paydaşlardan beklentilerini dile getirirken aşağıda yer verilen engelleyici faktörlerin ortadan kaldırılmasına yönelik atflarda buldukları görülmüştür. Örneğin; Pişkin (1989), Dost ve Keklik (2012), araştırmasında okul psikolojik danışmanlarının, okul yöneticilerinin işbirliğine yatkın olmamasından ve önyargılı olmalarından dolayı rahatsız olduklarını saptamışlardır. Karataş ve Baltacı (2013), yöneticilerden yeterince destek alamadıklarını belirtmiştir. Bunlarla tutarlı biçimde, en sık olarak “işbirliği yapardım” yanıtını vermişlerdir. Sık toplantılar yapma, PDR servisinin görüşlerini alma, destek verme, PDR ilkelerini bilme gibi yanıtlar vermişlerdir.

Okul psikolojik danışmanları hizmet sunarken kendilerini engelleyen faktörleri fiziksel koşulların yetersizliği, evrak yükünün fazlalığı, veli katılımının düşüklüğü, işbirliğinin yetersizliği, görev tanımının net olmaması, etkisiz öğretmen yaklaşımları, nöbet uygulaması, öğretmen ve idarecilerin gerçekçi olmayan beklenti ve algıları olarak sıralamaktadırlar. Bu bulgular konuyla ilgili gerçekleştirilen birçok araştırma sonucuyla tutarlıdır (Kepçeoğlu, 1976; Pişkin, 1989; Güngör, 2010; Dost ve Keklik, 2012; Karataş ve Baltacı, 2013; Parmaksız ve Gök, 2018).

Müdür Yardımcıları İle Yapılan Görüşmelere İlişkin Sonuçların Tartışılması

Müdür yardımcılarında elde edilen bulgulardan hareketle ideal bir PDR servisinde yapılması gereken en öncelikli işin öğrenci ve veli tanıma ile problemin tespiti olduğu anlaşılmaktadır. Buna ek olarak öğrencilere yönelik olarak sunulan PDR hizmetleri, sistemlerle güçlü bir iletişim ve işbirliği halinde olması en öncelikli çalışma alanları olarak öne çıkmaktadır. Karataş ve Baltacı (2013), ortaöğretim kurumlarında yürütülen psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerine ilişkin okul yöneticilerinin, öğrencilerin ve sınıf öğretmenlerinin PDR hizmetlerini daha çok sorun çözücü öğüt veren ve dert ortaklığı olarak gördüğünü saptamıştır. Araştırmamızda PDR hizmetlerinin sık vurgu yapılan çare bulucu yönüne; öğrenci ve veliyi tanıma, problemlerin tespit edilmesine yönelik önleyici yönlerine vurgu yapılması, okul yöneticilerinin hizmetlerle ilgili daha gerçekçi algılara sahip olması yönünde de değerlendirilebilir.

Yorğun, Mert ve Köksal

PDR hizmetlerinin etkili olması halinde tüm müdür yardımcılarını okul sisteminin olumlu yönde etkileneneceği konusunda hemfikirdir. Bu durumda okul ikliminin, pozitif, öğrencilerin mutlu ve umutlu, akademik başarının yüksek, iç çatışmaların azalmış, işbirliğinin yeterli düzeyde olacağına inanmaktadırlar. Ayrıca okuldaki davranış problemlerinin de minimum düzeye ineceğini düşünmektedirler. Bu bulgu, idarecilerin PDR hizmetlerine dair bir inanç ve umut sahibi oldukları şeklinde yorumlanabilir. Geliştirilecek işbirliği için bu pozitif beklenti ve atıflar bir temel sunabilir.

Müdür yardımcılara göre öğrencilere kazandırılması gereken beceriler iletişim, öfke kontrolü, empati, kendini tanıma, sorumluluk alma ve problem çözme becerileridir. Bu bulgu, aynı soruya okul psikolojik danışmanlarının verdikleri yanıtlara ilişkin bulgular ile tutarlıdır. Dolayısıyla PDR hizmetlerinin amacı ve içeriği konusunda bu iki eğitim paydaşının beklentisi ortaktır.

Camadan ve Sezgin (2012), ilköğretim okulu müdürlerinin okullarında yürütülen rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerini incelemek amacıyla okullarında kadrolu olarak en az bir yıldır çalışan okul psikolojik danışmanının bulunduğu okul müdürleriyle yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirmiştir. Okul yönetimiyle ilgili yürütülen çalışmalar hakkında rehberlik programının uygulanmasında işbirliği yapıldığından bahsedilmiştir. Öğretmenlerle ilgili yürütülen çalışmalarla ilgili olarak rehberlik plan ve programlarının hazırlanmasında işbirliği yapıldığına değinilmiştir. Velilerle ilgili ise çeşitli konularda bilgilendirme seminerlerinin düzenlendiği ifade edilmiştir. Ayrıca yukarıda değinilen tüm alanlarla ilgili yürütülen rehberlik çalışmalarına ilişkin yapılan değerlendirmelerde katılımcıların çoğunluğunun bu çalışmalarını gerekli ve başarılı buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Okul yönetiminin PDR hizmetlerinin etkili olabilmesi için yapması gereken hususlar konusunda da müdür yardımcılarının okul psikolojik danışmanlarıyla ortak görüşlere sahip olduğu saptanmıştır. Öyle ki müdür yardımcılarını bu hedefe ulaşmak için yönetimin ortam ve materyal desteği sunması, PDR servisini desteklemesi ve çalışanları motive etmesi, güçlü bir iletişim ve işbirliği içinde olması ve öğretmen ile PDR servisi arasında bir köprü görevi görmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Okul psikolojik danışmanlarıyla yaşanan çatışma konuları olarak, okul psikolojik danışmanlarının her konuda öğrenciden yana tavır almalarının öğrenci ve idareyi karşı karşıya getirdiği ve gerçekçi davranmadıkları yönünde bir algı oluşmasına yol açtığı belirtilmektedir. Bir diğer çatışma konusu, randevu sistemidir. Okul psikolojik

Okul Yöneticileri ve Okul Psikolojik Danışmanları

danışmanları önceden haber verilmeden yapılan öğrenci yönlendirmelerine olumsuz yanıt verdiklerinde çatışmalar yaşanabilmektedir.

Son olarak müdür yardımcılarının çalıştıkları okullarda yürütülen PDR hizmetleri ile ilgili kullandıkları sıfatlar değerlendirildiğinde büyük bir kısmı olumlu içeriğe sahip sıfatlar kullanmış ve sıfatların umut aşılama, etkili iletişim, güvenilir olma, krize müdahale edebilme, sistemler arası köprü gibi temalara ayrılabilirdiği saptanmıştır. Bu bulgu da müdür yardımcılarının PDR hizmetlerine ilişkin olumlu beklenti ve algıları ile paralellik taşımaktadır. Benzer şekilde Mau ve Jepsen (1990) tarafından yapılan bir çalışmada öğrencilerin okul psikolojik danışmanlarını dinleyici, arkadaş ve uzman olarak gördükleri tespit edilmiştir. Ülkemizde de Ünal ve Ünal (2010), resmi genel bir lisede görev yapan öğretmen ve öğrencilerin okulun rehber öğretmeni ile ilgili algılarını metaforlar aracılığıyla incelemiştir. Öğrenci ve öğretmenlerin rehber öğretmen hakkında ürettiği metaforların ortak özelliklerinin bilgi verici, yararlı, çalışkan, hayatı güzelleştiren, sakınılması gereken, güven duyulan, sabırlı ve demokrat olduğu saptanmıştır. Genel anlamda, okul idarecilerinin PDR hizmetlerine ve okul psikolojik danışmanlarına yönelik algı ve değerlendirmelerinin olumlu olduğu söylenebilir (Özabacı, Sakarya ve Doğan, 2008)

SINIRLILIKLAR VE ÖNERİLER

Bu kısımda, çalışmanın sınırlılıkları ele alınmış daha sonra da elde edilen bulgulara ve sonuçlara dayalı olarak öneriler sunulmuştur. Öneriler okul psikolojik danışmanlarına, okul idarecilerine ve politika yapıcılara dönük olarak kategorize edilmiştir.

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda belirtilmiştir.

1. Bu çalışmada elde edilen veriler, görüşme formlarında yer alan sorularla sınırlıdır.
2. Bu çalışmada elde edilen veriler 2018-2019 döneminde İzmir ili Bayraklı ilçesindeki resmi okullarda görev yapan okul psikolojik danışmanları ve müdür yardımcılarını ile sınırlıdır.
3. Bu çalışmanın veri toplama yöntemi odak grup görüşmesi olduğundan moderatör yanlılığı, katılımcılarla moderatörlerin aynı meslekte kişiler olması ve yöntemin bir nitel veri toplama yöntemi olması sebebiyle genellenebilirliğinin sınırlı oluşu gibi sınırlılıkları barındırmaktadır.

Yorğun, Mert ve Köksal

Tüm bu sınırlılıklara rağmen bu çalışma kapsamında ufuk açıcı bulgular elde edilmiş ve bu bulgulara dayalı olarak da bazı önerilerde bulunulmuştur. Okul psikolojik danışmanlarının, tüm sistemlerle (öğrenci, veli, öğretmen ve idareci) dinamik bir ilişki kurması ve bu sistemler tarafından güvenilen ve akredite bir kişi olması önerilmektedir. Bu güvene dayalı olarak okul psikolojik danışmanı, bu sistemlerin katılımını ve işbirliğini elde edebilir. Bunun için de özellikle risk altındaki bölgelerde sosyal adalet psikolojik danışmanlığının ilke ve tekniklerinden yararlanması etkili olabilir. Bu yaklaşıma göre okul psikolojik danışmanının öğrenci ve ebeveynleri güçlendirici çalışmalar düzenlemesi, okul dışına çıkarak ailelerin yaşam koşullarına tanık olması ve onlarla ilişkilenebilmesi (Chung ve Bemak, 2012, düşük olduğu belirtilen veli katılımının artırılmasını da sağlayabilir.

Okul psikolojik danışmanının diğer sistemlerin güvenini kazanabilmesi, etkili iletişim becerileri, güçlü bir uzmanlık bilgisi ve sonuç alıcı uygulamaları sayesinde mümkündür. Bu nedenle okul psikolojik danışmanlarının keskin bir mesleki bilgiye ve davranış değiştirme konusunda geniş bir teknik repertuara sahip olması önerilmektedir. Davranış değişikliğinin zaman alan bir süreç olduğunun bilinciyle hareket ettiğinde bu süreçte en çok ihtiyaç duyulan özelliğin kararlılık ve esneklik olduğu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla zaman zaman öğretmenlerin “umutsuz bir vaka” olarak değerlendirdikleri öğrencilerde davranış değişikliği meydana getirmek için cesaret, risk alma ve kararlılık kişilik özelliklerinin önemli derecede faydası olacaktır.

Hem öğretmenlerle işbirliğinin sağlanması hem de okul sistemini değiştirmeyi hedef alan sistemik stratejilerin benimsenerek uygulanması kısa sürede sonuç alıcı olabilir. Buna yönelik olarak pozitif okul ve sınıfların inşa edilmesi bir hedef olarak benimsenebilir. Pozitif iklimler, empati, duyguları anlama ve kabul etme, duygu düzenleme, hiyerarşik değil eşit ilişkilerin kurulması ile mümkündür. Bunun gerçekleştirilmesi hususunda pozitif psikoloji teknikleri uygun araçlar olabilir.

Davranış değişikliği sadece farkındalık yaşayarak mümkün olan bir süreç değildir. Bu sürecin altında yatan nöropsikolojik mekanizmaların bilinmesi ve bu mekanizmaların aktivasyonunu sağlayan tekniklerin uygulanması da PDR hizmetlerini daha etkili hale getirebilir (Field, Jones, Russel-Chapin, 2017).

Okul Yöneticileri ve Okul Psikolojik Danışmanları

Müdür yardımcılarının okul psikolojik danışmanından en önemli beklentilerinden biri, okul yönetiminin sağ kolu olarak işlev görmesidir. Bu beklentinin birçok anlamı vardır. Öyle ki bu beklenti ile yöneticiler, okul psikolojik danışmanına bir liderlik rolü atfetmektedirler. Öğretmen, veli ve öğrenci sistemleri arasında çıkan çatışmalarda okul psikolojik danışmanının bir sistemler arası elçi görevi görerek olası gerginlikleri önlemesi, okul sistemini rahatlatması ve bu yükü okul idaresinden alması beklenmektedir. Sosyal adalet psikolojik danışmanlığı yaklaşımının varsayımları ile tutarlıdır. Bu yaklaşımda okul psikolojik danışmanı, sorunlar karşısında sistemlerle ve bireylerle risk alarak ilişkilenen değişim lideri rolünü yerine getirmelidir.

SONUÇ

Sonuç olarak okul psikolojik danışmanlarının ve okul yöneticilerinin PDR hizmetleri ile ilgili olarak algıladıkları problemler ve engelleri aşma ve daha etkili PDR hizmetleri sunarak öğretmen, öğrenci, veli ve idareci paydaşların beklentilerine cevap verebilecek bir okul PDR yaklaşımı geliştirilebilir. Araştırmanın bulgularından hareketle, okul psikolojik danışmanı okulda değişim lideri ve sistemler (öğrenci, öğretmeni, idareci ve veli) arasında bir elçi konumuna getirebilecek olan yol ve yöntemleri sosyal adalet psikolojik danışmanlığı (Chung ve Bemak, 2012) yaklaşımı sunabilir. Bu yaklaşım hakkındaki bilgi ve becerilerin psikolojik danışmanlara kazandırılması, okul psikolojik danışmanlarını daha etkili hale getirebilir. Sınıf ve okullarda pozitif ilişkilerin inşa edilmesine ve öğrenci ve öğretmenlerin iyi oluş düzeylerinin yükseltilmesine yönelik stratejileri pozitif psikoloji yaklaşımı sunabilmektedir. Ayrıca, travma alanındaki çalışmalar, gelişimsel travma kavramına odaklanmakta ve gelişim çizgisinde bireylerin aile ve çevrede yaşadıkları ve süreklilik arz eden şiddet, zorbalık, yoksulluk ve ayrımcılık gibi hususları gelişimsel travma kaynakları olarak değerlendirmektedir. Gelişimsel travmaların, sinir sistemi özellikle de limbik sistem üzerindeki etkisi, öfke, şiddet, saldırganlık gibi davranış problemlerine nörobilimsel bir perspektiften yaklaşmaktadır. Söz konusu nöro-psikolojik danışma yaklaşımı, özellikle riskli bölgelerde yaşayan çocuk ve ergenlerin davranış problemlerini daha derinlemesine incelemekte ve daha kalıcı çözümler için müdahaleler önermektedir (Field, Jones, Russel-Chapin, 2017).

Yorğun, Mert ve Köksal

Sonuç olarak bu araştırma bulgularına dayalı olarak PDR hizmetlerinin daha etkili hale gelmesine katkı sunabilecek bu yaklaşımları sentezleyen bir okul PDR yaklaşımı geliştirebilir. Sonuç bu bölümde verilmelidir. Sonuç bu bölümde verilmelidir. Sonuç bu bölümde verilmelidir.

Okul Yöneticileri ve Okul Psikolojik Danışmanları

KAYNAKÇA

- ASCA (2010). The Professional counselor. ACA, USA
- American School Counselor Association. (2003). The ASCA national model: A framework for school counseling programs. Alexandria, VA: Author.
- Camadan, F. ve Sezgin, F. (2012). İlköğretim okulu müdürlerinin okul rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri üzerine nitel bir araştırma. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4 (38), 199-211.
- Chung, R.C. and Bemak, F.P (2012). Sosyal Adalet Psikolojik Danışmanlığı. (Vahap Yorgun, Çev. Ed.). Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Çokamay, G.(2013). İlk ve ortaokullarda görev yapan psikolojik danışmanların okul ruh sağlığı hizmetlerine yönelik algıları. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Dağlı, S. (2014). Rehber öğretmen ve psikolojik danışmanların kendi mesleklerine ilişkin algıları üzerine nitel bir araştırma. (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Dost, T. M. ve Keklik, İ. (2012). Alanda çalışanların gözünden psikolojik danışma ve rehberlik alanının sorunları. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12 (23), 389-407.
- Erkan, S. (2001). Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının hazırlanması. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Field, T.A., Jones, L.K and Russel-Chapin, L.A (2017). Nöropsikolojik Danışma: Beyin Temelli Klinik Yaklaşımlar (Vahap Yorgun, Çev.). Ankara: Anı Yayınları.
- Güngör, Z. (2010). Okul psikolojik danışmanları ile öğretim elemanlarının mesleğe ilişkin bazı konulardaki algılarının incelenmesi (Yükseklisans Tezi) İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Gysbers, N.C & Henderson, P. (1994). Developing and managing your school guidance program (2nd Ed). ACA Publications, Alexandria, USA.

Yorğun, Mert ve Köksal

-
- Hamamcı, Z., Murat, M., Çoban, A. (2004). Gaziantep'teki okullarda çalışan psikolojik danışmanların mesleki sorunlarının incelenmesi. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi: Malatya.
- Hatipoğlu, H. (2010). Okullarda yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının belirlenmesi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Karataş, Z., Baltacı, Ş.H. (2013). Ortaöğretim kurumlarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik okul müdürü, sınıf rehber öğretmeni, öğrenci ve okul rehber öğretmenin (psikolojik danışman) görüşlerinin incelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 14 (2), 427-60
- Kepçeoğlu, M. (1976). Okul danışmanlarının mesleki problemleri. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8(1-2), 68-80.
- Korkmaz, Z. (2011). Okul psikolojik danışmanları ile sınıf rehber öğretmenlerinin karşılıklı algılarının incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi) Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Korkut Owen, F. & Owen, D. W. (2008). Okul Psikolojik Danışmanlarının Rol ve İşlevleri: Yöneticiler ve Psikolojik Danışmanların Görüşleri. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 41, 207-221.
- Kuzgun, Y. (2011). Rehberlik ve psikolojik danışma.(11. Basım). Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Mau, W. ve Jepsen, D.A. (1990). Attitudes toward counselors and counseling processes: A comparison of Chinese and American graduate students. Journal of Counseling and Development, 67, 189-192.
- Myrick, R. D. (1997). Developmental guidance and counseling: A practical approach (3rd ed.). Minneapolis, MN: Educational Media Corporation.
- Nazlı, S. (2003). Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programları. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özabacı, N., Sakarya, N. ve Doğan, M. (2008). Okul yöneticilerinin okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(19), 8-22.

Okul Yöneticileri ve Okul Psikolojik Danışmanları

- Özyürek, R. (2012). Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları el kitabı. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Parmaksız , İ. ve Gök, A. (2018). Okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde karşılaştıkları güçlükler. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18 (47), 247-265
- Partin, R.L. (1993). School counselor's time: Where does it go? The School Counselor, 40, 274-281.
- Pişkin, M. (1989). Orta dereceli okullarda görevli yönetici, öğretmen ve danışmanların ideal ve gerçek görev algıları (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Selen, N. (2008). Liselerde psikolojik danışma ve rehberlik servislerinin algılanan etkililiğinin bazı değişkenlere göre incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Tan, H. (1992). Psikolojik danışma ve rehberlik. Milli Eğitim Yayınevi, İstanbul.
- Ulusal Meslek Standartlarına Dair Tebliğ (2017, 01 Kasım). Resmi Gazete (Sayı: 30227). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/11/20171101m1.htm>
- Ünal, A., Ünal, E. (2010). Öğretmen ve öğrencilerin rehber öğretmeni algılamalarına ilişkin bir durum çalışması. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7(2), 919-945.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (6. Basım). Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Yorğun, Mert ve Köksal

Extended Abstract

Introduction

It is evident that the role of the Counseling services become more important and vital in teaching the students life and academic skills. In doing so the counselors witnesses many problems and obstacles in school settings. The variables determining the efficacy of the Counseling services may include the the teachers', students', administrators' and counselors' attitudes toward, perceptions about and expectations from these services and the legislative documents. It will be the first step of a common-shared Counseling approach to identify the perceptions of administrators and counselors about the problems while providing these services.

This study aims to clarify the perceptions and assessments of school counselors and managers about the Counseling services. Doing this, it is purposed to draw a clear picture about the problems and difficulties faced during providing the Counseling services at schools. Based on the findings new and effective roles of the counselors may be formulized.

Method

In this study focus group interviews were conducted with counselors (N=92) and administrators (N=54) working at public schools placing in Bayraklı district of İzmir in order to gather qualitative data about their perceptions and opinions. The findings of this study is limited with the questions taking place on interview forms and with the participants who were working at public schools of Bayraklı in 2018-2019 term. The number of the participants of focus groups varied from 10 to 12 and each group was facilitated by a counselor working in Bayraklı Rehberlik Araştırma Merkezi (Guidance and Research Center). The school counselors were exposed to a 9 item form, while 5 questions were asked to school administrators.

At the beginnning of the interviews, an instruction form was red by the facilitators. In this form there was the personal information about the facilitator and reporter, the aim of the study, the whole process of the group and recording issues. The questions for gathering data were asked to the participants using touring method. In other words, after all participants in the group reflected their beliefs about one item, the next item became the agenda of the group. All disclosures were recorded by the reporters writtenly and audially. The interview

Okul Yöneticileri ve Okul Psikolojik Danışmanları

records were transcribed in order to conduct qualitative analyses. The content analyse method was considered as the analyse method of the study.

Results

The findings revealed that both counselors and administrators are agree that the communication, anger management, self-esteem, coping with bullying, emotional regulation, problem solving, conflict management and responsibility skills as the most important skills to teach the studnets. But the counselor pointed out that they spend much of their work time to the clerical tasks, non-counseling duties, not selective but “must” projects’ requirements and the crisis and these conditions may create obstacles while teaching the skills aforementioned before.

In addition currently there is not a spesific hour for Counseling activities and this is considered by the counselros as one of the main barriers. The other barriers are physical conditions of the Counseling rooms, the insufficient cooperation among parents-teachers-students, hall monitoring, the Project by the MONE, uncertainty in job definitions and unrealistic expectations of teachers and parents about behavioral changes and time management issues rising because of crisis.

The counselors stated that they provided services for orientation and adaptation of the new arriving students at the first years of each school level, while they focused on carrer issues such as selecting school and department with the high anxiety level at the last years.

It is also evident that the counselor do not engage in a standard and quantitative evaluation activity. Either there is not any program evaluation activity or it is mostly based on verbal reports produced by teachers, students and parents.

In order to contribute to the efficacy of Counseling services the counselors expect from administrators to develop a functional knowledge about Counseling services, cooperate in decision making process, support their physical conditions and not to load noncounseling duties. They also expect the teachers to develop a pedagogical approach to students and teaching activities.

As to school administrators, they think that an ideal Counseling department of the school should conduct activities to know the students and their parental characteristics; be in a Strong cooperative and relations with teachers; cooperate with school manager while making

Yorğun, Mert ve Köksal

decisions; be accessible at school and be in Strong relationships with students and their parents.

They respond to the question of “If successful as the result of the Counseling services what kind of changes will be observed in school climate over time?” as the discipline issues and behavioral disorders will diminish; the conflicts among teacher-students-parents and administrators will reduce; the happiness level of the school will increase; the quality of education will improve and healthy and confident relationships will develop among all social components of the school.

The administrators stated that the most important roles of the school administrators in efficacy of Counseling services are to support the counselors; build a Strong relationship and cooperation with counselors; functioning as a bridge between the counselors and teachers and develop the physical conditions and provide the required materials.

It is found that the administrators considered the content of the conflicts between them and counselors as “the counselors not giving decision objectively”, “their not strongly bond to the discipline rules”, “their holding a student-focused approach” and “their leaving the school zone immediately just at the end of the shift.”

When the content of the metaphors the administrators using for counselors was analysed it is found that the administrators see the counselors as hope installer, good communicator, bridge among the systems, the right hand of school manager, crisis interventor, positive and hard worker.

Discussions

Based on the findings of this study some recommendations are provided for administrators, counselors, teachers and policy makers. Firstly the counselors should have knowledge and skills in social justice Counseling in order to build vivid and strong relations with all systems (students, parents, teachers and managers) and should be accredited by these systems also, in other words should be perceived as trustful by these components. When such an accreditation and trust is build then the cooperation and involvement of these systems may be created more easily.

Okul Yöneticileri ve Okul Psikolojik Danışmanları

The counselors should target not the individual but the school system. So the systemic level positive psychology interventions may be used for systemic positive outcomes and school and classroom climates in which the teachers and the students feel themselves be accepted and confident.

In high risk areas, the effect of chronic stress may trigger the developmental traumas and the goal of the counseling services in such schools may be developing the trauma-sensitive school climate model. In this model, to empower at risk students, social justice counseling techniques; to rehabilitate the overall systems from the stress and the other maladaptive feelings positive psychology interventions; to clarify the effect of the risky and stressful conditions on brain development neuropsychological interventions may be employed. The result may be empowering schools rather than trauma-triggering

Yazarlar Hakkında / About Authors

Dr. Abdulvahap Yorğun (Bayraklı Rehberlik ve Araştırma Merkezi)

vahapyorgun@gmail.com

Serdal Mert (Bayraklı Rehberlik ve Araştırma Merkezi)

serdalmert76@gmail.com

Güler KÖKSAL (Bayraklı Rehberlik ve Araştırma Merkezi)

guler-koksal@hotmail.com

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar tarafından çıkar çatışmasının olmadığı rapor edilmiştir.

No conflict of interest was reported by the authors.

Fonlama / Funding

Herhangi bir fon desteği alınmamıştır.

No funding support was received.